

Szigeti Pál alapító igazgató

Szigeti Pál (1911-1991)

Színész-előadóművészi, rendezői, valamint tömegkulturális-művészeti szervezői munkásságot követően, az Együttes megalakulásával egy időben, 1950-ben került az intézmény élére.

1950-től 1981-ig az együttes igazgatója, ezt követően haláláig tiszteletbeli igazgatója volt.

Zseniális tudásának köszönhetően Európa egyik leghíresebb amatőr művészegyüttesét hozta létre, amelynek több mint 30 művészeti csoportja és 1200 művésze volt.

Minden gondolatát és energiáját az együttes és azon belül természetesen a Rajkó zenekar ügyei foglalkoztatták.

A világ leghíresebb színpadjaira vezette az együttest, ahol óriási sikereket értek el, ezzel is öregbítve a magyar kultúra hírnevét.

Az ő munkássága senkihez nem hasonlítható magaslatokba emelte az együttest.

Újító gondolatai és elképzelései több évtizeddel megelőzték azt a korszakot, amiben ő élt.

Halálával nem csak az együttesünket érte pótolhatatlan veszteség, hanem az egész magyar kultúrát, azon belül is az ifjúság neveléséért tevékenykedő valamennyi művészeti oktatót és pedagógust is.

A művészetek iránti szeretete, tisztelete, alázata, valamint az ifjúság kulturális neveléséért végzett tenni akarása mindenki számára példaértékű és követendő lehet.

Minden további másodkézből kapott információ helyett, álljon itt fia Péter visszaemlékezése édesapjára (mindannyiunk Pali bácsijára), valamint az önmaga által írott önéletrajza.

Visszaemlékezés apámra, Szigeti Pálra, a KISZ Központi Művészegyüttesének igazgatójára

Ennek a visszaemlékezésnek a része apámnak egy életrajza, amelyet valamikor a nyolcvanas években írt. Mivel a dokumentumon dátum nem szerepel, ezért keletkezésének közelebbi időpontja nem állapítható meg, mint ahogy az sem: mi célból született. Az életrajz olvasói, ha lesznek ilyenek egyáltalán, világosan láthatják, apám a szocialista rendszer elkötelezett híve volt, minden tekintetben azt a rendszert építette, támogatta. Akár diktatórikus formájú volt az a rendszer, akár demokratikusabb. Meggyőződése teljességgel lelki és személyes is volt, és hát talán már kimondható, emlékének legteljesebb tiszteletben tartása mellett is, hogy ebben a meggyőződésében még a tények sem tudták megingatni. Semmilyen tekintetben nem tűrte az akkori állapotok kritikáját, soha nem mutatta magát kétszínűnek, így sok ember haragját vívta ki. Élete végére már nem maradt barátja.

A rendszerváltozás lényegét, mibenlétét egyáltalán nem értette, az ő fogalmaiba, lelki világába nem fért bele a szocializmus összeomlása. Fentiekhez hozzátartozik, hogy politikai, eszmei világa praktikus volt. Munkája során azokat az elveket érvényesítette, amelyek a mindenkori politikai vezetés számára plauzibilisek voltak, ezzel együtt az elvárásokat átértelmezte, és a gyakorlati szervező (tervező) munkát a fiatalok nyelvére fordította le. Nem követelt olyasmit, amit nem lehetett teljesíteni, viszont mindent megtett, hogy az „Együttes” sikeres legyen mind a közönség, mind a felsőbb vezetés előtt. Ezért következhetett be azután, hogy a meghívott csoportok (énekkar, tánckar, a Rajkók, stb.) állami reprezentációt láthattak el. A legmagasabb szintű, mondhatni zártkörű rendezvényeken

léphettek fel, és mutathatták be, mennyire tehetségesek, frissek, elkötelezettek, művészetszeretők a magyar fiatalok – miközben maga az együttes tulajdonképpen csupa amatőrből, félprofiból állt.

Így azután az Együttesnek többnyire nem voltak pénzügyi gondjai. Apám végül is azt csinálta, amit szeretett és akart, beosztottai ismerték, tudták, hogy a jó ötleteknek nem áll ellen. Viszont olyan ötleteket kapott kézhez, amelyeket nem is igazán kellett elleneznie. Ma már úgy tűnhet, szinte minden magától ment az Együttesben.

Emlékszem még néhány kiváló névre munkatársai közül, pl Aszalós Károly, Vadady Ágnes, Farkas Gyula, Simon Albert (Jumi), Görög Péter, Szirmai Béla, Lantos Rezső, később Hollerung Gábor, Szűcs bácsi, a raktáros.

Bocsánat, ha kihagytam valakit.

Legkorábbi emlékeim a munkáját illetően olyan Együttest idéznek fel, amely egy lepusztult épületkomplexumban volt (azelőtt a KALOT és a KALÁSZ székhelyei – Katolikus Legényegylet és Katolikus Leányegylet). Az épületen belül konyha is működött, sokan jártak oda enni, kívülről is, viszont emiatt mindent eluralt a káposztaszag, de akkor ebben semmi különös nem volt. Apám általában napi 26 órát dolgozott, végül is különösebben nem vett részt a családi életben, persze a legfontosabb ünnepeken jelen volt. De az Együttes mindenhez képest elsőbbséget élvezett.

Az 56 előtti időkből két-három dolog különösen megmaradt bennem. Egyfelől az Együttes udvarán lévő pucér tűzfal képe, amelyen egy igen szabályos vörös csillag alatt ez állt: „Vörös csillag a fényünk, Rákosi a reményünk!” Ezt később levakolták, mindenesetre 56 után még egy ideig fennmaradt, csak úgy átabotában próbálták levakarni. Azután megőrződött bennem, hogy az udvaron labdázni lehetett, de ha a szomszédba átment a labda (a Rózsák tere felé), akkor azt nem kaphattuk vissza, mert ott plébánia volt, és soha senki nem dobta vissza, holott láthatták, hogy tőlünk repült át. Ebből, sajnos

az egyházak mentalitására nézve már elég korán rossz következtetéseket vontam le. A harmadik, hogy az Együttes vezetése nem ment gördülékenyen, akik akkor vezetők voltak – igyekszem szelíden fogalmazni – nem szerették egymást. Mint gyerek sokat lebzseltem apu mellett az irodákban, és nagyon bántott, hogy a felnőttek állandóan ordítottak egymással. Ez az ordítózás inkább személyeskedőnek tűnt, de hogy mi volt a gyűlölködés alapja, nem tudom.

És most jut eszembe egy-két konkrét program, pl. a tánckarnak volt egy száma, amit Bulgáriából vettek át: ennek lényege, hogy egy férfi táncos és egy női táncos két hatalmas fejet viselt, a szemek képesek voltak pislogni, persze volt a táncban szerelmi motívum, és a nagyfejűek egymásnak voltak kitalálva. Aztán volt szovjet eredetű szám is, amelyik egy igazi szovjet család életét mutatta be, ti. volt anya, apa, katonafiú, repülő, tengerész, munkás, mérnök, satöbbi, és mindegyik eltáncolta a maga hivatását. Szerintem még a hatvanas évek elején is énekelt a kórus igen dinamikus szovjet indulókat, és – bevallom – nekem nagyon tetszettek, különösen az, amelyikben valaki egy hatalmasat füttyentett.

Nem tudom, tudja-e valaki: az Együttes szerepel egy magyar játékfilmben mint együttes, a film címe Ifjú szívvel, Sóos Imre és Ferrári Violetta voltak a főszereplők. A film az MTH-ás fiatalok életéről szólt, a film fent van a YouTube-on – de nekem megvan VHS-en.

Sokat lépett fel az Együttes akkor a Tisztiházban (ma Stefánia úti palota) és sokat járt vidékre – busszal.

Volt még egy dolog, ami eszembe jut, szinte minden hétvégén kirándulni mentünk, jöttek a fiatalok és az Együttes buszával kimentünk valahová Budapest környékére. Ott néhányszor Szűcs bácsi, a mozgáshibás, nélkülözhetetlen raktáros (ott lakott az Együttes épületében), jelmezfelelős, berúgatott egy korsó sörrel, én végigaludtam a napot és nem voltam terhére senkinek. Arra is emlékszem, hogy mekkora rémületet keltett, amikor Gerő Ernő (a Politikai Bizottság tagja!), személyesen

megjelent az Együttesben, mivel valaki a Párközpontban feljelentést tett, hogy Szigeti Pál és tettestársai szórják a dolgozó nép pénzét mindenféle felesleges, díszes népi ruhákra, hogy a táncosok autentikus népviseletben léphessenek fel. Végül kiderült, ahogy a ruhákat fillérékért szerezték be a pest-környéki elszegényedett falvakból. Említett Szűcs bácsi, pártfogóm, ezerszer eldicsekedett, hogy ő még Gerő elvtársra is rászólt, amikor a gonoszlelkű pártvezető, Rákosi közvetlen munkatársa, égő cigarettával lépett be a ruharaktárba, hogy itt nem lehet dohányozni, elvtárs!, és Gerőnek el kellett oltania a cigarettát.

Apunak kisebb konfliktusai voltak különféle pártszervekkel (kerületi PB, DISZ irányítás, stb.) de ezeket sikerrel abszolválta, ami azért nem lehetett könnyű feladat. Anyám éjszakába nyúlóan gépelte azokat az iratokat, amelyeket apám feljegyzésként készített, és valamiért nem a munkahelyén akart rögzíteni. Akkoriban sok ilyen jelentést kellett írni (de később is).

Ezekből az iratokból már nem maradt semmi, ami az én bűnöm is, jobban kellett volna válogatnom, amikor sorsukról döntöttem. Meg kell jegyezmem, a titkárságon tanultam meg adminisztrálni, aminek később, felnőtt koromban igen nagy hasznát vettem, ebben a tekintetben Apu igen szigorú volt (más tekintetben is).

56 jelentős esemény volt az Együttes és apám életében. Valamikor 24.-én elment otthonról és csak november elején jött haza. Anyám elájult, amikor a Népszínház utcai lakás ablakából láttuk, ahogy apu eltűnik a Csokonai utca sarkán, miközben a kis utcából egy tank gördül ki, és a géppuskát apám felé irányítják. Egy bizonyos: Ő nem a felkelőknek szurkolt, és igen megkönnyebbült, amikor megjelentek a szovjetek. Tudomásom szerint senki senkin nem állt bosszút, sem a felkelés alatt, sem utána. Fegyver az épületbe nem került be. Apám egy kifejezetten szigorú portást ültetett a kapuba, aki mindenkit elzavart, mondván, itt nem lesz ribillió. Élelmiszert pedig

valahogy szerzett, elmondása szerint vidékről teherautókon hozták fel a nyersanyagot a Tsz-ekből. Tehát mire a zavargások elültek, az Együttest tekintve nyomuk nem maradt. (Ez időben az együttes neve Ifjúsági Együttes volt, később lett a KISZ-é.)

A harcok alatt a lakásunkat szétlőtték, az szinte teljesen megsemmisült. Én, mint gyerek tulajdonképpen nagyon élveztem, hogy a nagyszobában plafonig érő homokkupac volt, illetve, hogy az alattunk lévő szomszédokhoz le lehetett látni, mert a lövedék valahogy átütötte a födémét. Apámék szobájából ki lehetett látni a Népszínház utcára egy belövés ütötte hatalmas nyíláson keresztül. Apám, nem sokkal azután, hogy feljöttünk a pincéből, illetve ő hazatért, odavitt a lyukhoz, és a harmincötven centi magas romokon keresztül kimutatott az utcára: mondván „ezt soha ne felejtse el!”.

Hát, nem is felejtettem el, és bevallom, nekem 56-ról sok jó emlékem nem maradt meg, hát még hogy a hullákat az ablakunk alatt vitték el mésszel leöntve teherautók platóján a Köztársaság térről, illetve, hogy a szemben lévő ház tetejébe éppen akkor csapódott be egy aknavető lövedéke, amikor kifelé bámészkodtunk.

Azt a fémes, iszonyú ízt, amit halálfélelmében érez az ember, még most is fel tudom idézni.

Ahogy vissza tudok emlékezni, 56-ot követően apám stílust váltott, a doktriner, félelmetes kommunistából kicsit rugalmasabb elvtársává változott, osztályelkötelezettsége árnyalódott. Az egyszerű embereknek soha nem tudta megbocsájtani, hogy fellázadtak a rendszer ellen, tehát távol állt tőle az ún. munkásosztály dicsőítése, de ezt már nem hozta közvetlenül az érintettek tudomására. Másfelől felidéződtek benne a nyilas idők, és így együttvéve azt gondolta, kapják meg, ami jár nekik, de ne szóljanak bele a politikába, cserébe annyi kultúrát fogyaszthatnak, amennyi beléjük fér. Amennyire emlékszem 56 után kb. 1960-ig még nem rendeződtek a vezetési viszonyok, apámat egyes beosztottai el

akarták távolítani az Együttes éléről, mondván, hogy összeférhetetlen, diktatórikusan vezet, és pártfegyelmet indítottak ellene. Ahol lehet feljelentették, de azon kívül, hogy irányítási módszerei kissé nyersek voltak, nem sokat tudtak felhozni ellene. Amúgy tényleg nyersek voltak ezek a módszerek, amíg nem érezte magát teljesen biztonságban. Viszont az Együttes sikereit nem lehetett kétségbe vonni, mint ahogy apám elvhűségét, és „kreatív szervilizmusát” sem. És egyedül neki volt munkásmozgalmi múltja, tehát elkötelezettségét még a háború előtt bizonyította. Akárhogy is, amit akkor egy sikeres kulturális menedzser elérhetett, azt ő elérte.

57-től az Együttesnek beindultak a külföldi turnéi, ott voltak a VIT-eken (Világ Ifjúsági Találkozó) Moszkvában, Bécsben, Helsinkiben, Prágában, Szófiában, mindenütt. Eljutottak Olaszországba, Kínába, Japánba. Aki ezeken a turnékon részt vehetett az megpakolva jött haza. A fiatalok olyan „cuccokban parádézta”, amelyeket senki nem viselhetett az akkori Pesten, jöttek a háztartási gépek, a lemezek, farmerek, és így tovább. Azt pontosan tudom, hogy apu az Együttes honoráriumait ügyesen kezelte, tehát a bevételeket zsebbe, valutában kérte, és mindig egy nagy csomag márkával, lírával, dollárral, fonttal a kezében, és a szükséges dokumentumokkal ment be a KISZ Központba az ilyen turnék után. Vele szemben becsületbeli gyanú soha nem merült fel. Persze ő is megvette, ami a napidíjából tellett, otthon nekünk sem ment rosszul. Moszkvából 57-ben hozott frizsidert(!), porszívót, padlókefélőt és tudj isten még mit. A nyugati turnék is „feldobták” a konyhát (turmixgép, húsdaráló, tranzisztoros rádió, stb.). 57-ben ittam először Coca-Colát (nagyon nem ízlett) és ehettem banánt. De az Együttesre való tekintettel nekünk soha nem lett hétvégi házunk, autóra pedig nem gyűjtöttünk, és apám a szabadságait gyakran olyan helyen töltötte velünk, ahonnan nagyon hamar feljuthatott Budapestre, probléma esetén.

Közbevetőleg megemlítem, talán a 60-as évek elejéig az együttesnek volt Harmonika-zenekara, a hangszer azután kiment a divatból, és a zenekar feloszlott.

Apám életét 57-től még inkább meghatározta az Együttes. Munkaidejét úgy osztotta be, hogy délelőtt kb. 9-től 1-ig dolgozott, majd délután visszament a Rottenbiller utcába, és koraéjjel 11 tájban jött haza. Tudom, mert láttam. Távozás előtt végigjárta az Együttes helyiségeit, és leoltotta az égve felejtett villanyokat. Mindenki elképzelheti, hogy ez mit jelentett Anyám számára, akinek éjjel 11-kor kellett feltálcálnia a vacsorát, miközben ő másnap reggel nyolcra ment dolgozni, előtte viszont nekem is reggeliről kellett gondoskodnia. A családi életünk, isten bocsássa meg, hogy kimondom, az Együttes miatt erősen eltorzult. Apám velem sem foglalkozhatott túl sokat, vagy ha velem foglalkozott, akkor látszott, hogy nagyon kevés az ideje. A hosszú külföldi túrnék miatt volt, hogy hónapokra eltűnt (Távol-keleti út, pl.). Az időben az érintkezés csak levelek formájában volt lehetséges. A túrnék után még kellett legalább egy-két hónap intenzív munka, hogy „rendbe hozza” az itthoni dolgokat, nélküle ugyanis ezek a „dolgok” valahogy másként mentek.

Azt hiszem az Együttes fénykora a hatvanas évektől apám nyugdíjazásáig tartott (70 éves koráig dolgozott). Az intenzív munkától egészsége igencsak károsodott, ennek részletei nyilván nem érdekelnek senkit. Itthon az Együttes különböző csoportjai igen sikeresek voltak. Apu ügyesen tárgyalt a külföldi impresszáriókkal (többnyire magyar származású, vele egykorú emberek), és a KISZ-től minden politikai támogatást megkapott a nemzetközi szerződések megkötéséhez. Ilyen kulturális produkciója a politikai szervezeteknek egyszerűen nem létezett, kommunisták, és még fizetnek is a fellépésükért a kapitalizmusban!

Hamar kiderült, hogy az Együttes riválisa a Magyar Állami Népi Együttes lett, amely egy egész más koncepció szerint dolgozott. Az Együttes volt a „szovjet” vonal (a

Mojszejev magyar változata), az Állami Népi volt az autentikus „népi” vonal. (Akit érdekel a különbség, megtalálhatja a YouTube-on az Állami Népi Együttes 56-os londoni fellépésének anyagát.) Ebben talán lehetett némi igazság, emlékezetem szerint egy angol újság kritikájában az Együttes előadását kicsit leszólták (Royal Albert Hall!!!), de a tehetségét, frissességét elismerték. Hogy a Rajkó Zenekar, a Tánckar, meg még nem tudom kik (pl. magukkal vitt profi szólisták) meg tudták tölteni azt az óriási koncerttermet, az ma már szinte hihetetlen. Lendvai Csócsi Jenőtől el volt ragadtatva a világ, ő volt a Rajkó zenekar gyerek-prímása. Én vele fociztam az Együttes udvarán.

Az összegyűjtött külföldi sajtóból származó cikkeket hosszú évekkel ezelőtt Szírmái Bélának adtam át. Mint említettem, ebben a fénykorban az Együttes gyakorlatilag bejárta a világot Ausztráliától az USA-n át, Nyugat-Németországon keresztül a Fülöp-szigetekig. Itthon sokat léptek fel Kádár János jelenlétében, akinek kifejezetten tetszettek a szép fiatal lányok, meg is jegyezte, hogy végre valami izgalmas a sok unalmas politikai esemény után. Apám kezét foghatott Brezsnyevvel, Indira Gandhival, mintha még Marcos elnök is fogadta volna, és nyilván a japán út is feledhetetlen marad. Az Együttes 1964-ben járt Kínában, ez volt az utolsó magyar delegáció a Nagy Kulturális Forradalom előtt. Természetesen a szállodai szobája be volt poloskázva, ahogy elmesélte, tehát ha bárkivel kényes dolgokról beszélt, fel kellett hangosítani a rádiót. De ugyanakkor jártak Olaszországban is, ahol az ottani kommunista párt angazsálta a fellépéseiket. Apu megsúgta, hogy illegális fellépéseik is voltak, amelyeket az olasz állam nem engedélyezett, de a Párt (mármint az olasz) valahogy megoldotta az engedélyezési processzus kikerülését. Gondolom sok ilyen kalandban azért nem vett részt.

Egyszer kétszer megpróbálták emigráns magyarok disszidálásra csábítani, de ő mindig „hülyének” tetette magát, úgy csinált, mint aki nem is érti, miről van szó, miről is szól az ajánlat.

Ha már itt tartunk, persze előfordult, hogy egy-két fiatal disszidált a külföldi utazások során (nyilván nem Csehszlovákiába). Ez volt számára a legnagyobb szégyen, és el is kellett számolni, hogy a dologra miként kerülhetett sor, miért nem vigyázott jobban. E tekintetben azonban felelőssége nem volt kizárólagos, mert az Együttessel mindig utazott valamilyen fontos elvtárs, politikai komisszár. Ezek az elvtársak azonban az ilyen utakat jutalomként kapták, és a leghalványabb fogalmuk sem volt arról, hogy miként is kell egyben tartani 30-40 fékezhetetlen fiatal egy nyugati út során. Hogyan kell elérni, hogy napi egy-két fellépés „simán” lemenjem, mindig legyen ennivaló, ellátás, szállás, továbbá a bevásárlásokra is maradjon idő, valamint ne történjen semmi olyasmi, ami esetleg sérti a vendéglátók ízlését.

Ő természetesen ún. kommunista propagandát soha nem fejtett ki. Az Együttes külföldön a korábbi Ifjúsági Együttes nevet használta, a párttagkönyvek, KISZ-tagkönyvek itthon maradtak. Apám egyik legemlékezetesebb külföldi útja az Együttessel az arab világban zajlott (Egyiptom, Szíria, Irak...). Az egyiptomi út azonban félbe szakadt, mert éppen akkor halt meg Nasszer a legendás egyiptomi vezető, a Szovjetunió nagy barátja, amitől hisztérikus gyász tört ki az országban, és a külföldiek menekültek, amerre láttak. Még magát Brezsnyevet is úgy kellett kimenteni a szabályozhatatlan tömegeből, mert majdnem agyontaposták a felvonulók, akik mindenáron meg akarták érinteni a nagy vezető koporsóját. Az említett komisszárok örületbe kergették apámat, például akkor, amikor az egyik Damaszkusban (?) ottfelejtette az összes útlevelet, ami csak a határon derült ki.

Az Együttesben azért is voltam mindennapos, mert sokáig énekeltem az Úttörő Kórusban. Az ottani élet sem maradt hatástalan rám. Bárhogy volt is, a Regősök alapvetően demokratikusan működtek, családias volt az úttörő élet, sokat kirándultunk, felléptünk, minden nyáron táboroztunk. Jó rajvezetőink voltak, és nem tengett túl a mozgalmárság. Talán

az igazi művészetből keveset kaptunk, de hát, istenem. Értem ezalatt, hogy főleg mozgalmi dalokat énekeltünk (Mint a mókus fenn a fán, Fenn az égen száll a szputnyik, stb.) Két gyönyörű dalra azért emlékszem, az egyik Kodály Esti dala volt, a másik egy Bartók mű. Érdekesek voltak a próbák, a fellépések. Egyszer vezényelt bennünket Ferencsik János!

Jut eszembe, az Együttesnek minden évben volt egy kollektív fellépése, amelyre mindenkinek a hozzátartozója meghívást kapott és megcsodálhatta csemetéjét a színpadon. Én ezeken a fellépéseken tanultam meg a színpadon viselkedni, és egész életemben nem jöttem zavarba, akárhány ember előtt is kellett beszélnem, szerepelnem – és még valamit, hogy aki a színpadon van, az felelős azért, ami a nézőtéren, a teremben történik. Nagyon jó iskola volt! Ezekre a műsorokra eljöttek a vezető elvtársak is persze. Ilyenkor teli volt a Vígszínház vagy az Erkel Színház, és garantált volt a siker, de ez őszinte siker volt.

Később kimaradtam a Regősök kórusából, más dolgok kezdtek érdekelni, és őszintén mondván nem akartam ott „érvényesülni”, ahol apám volt az igazgató, habár soha nem kivételezett velem senki.

Elmondanék még valamit az akkori kulturális életről. Az időben nagyon népszerűek voltak a szellemi vetélkedők, melyeken előválogatás után egyéni versenyzők léptek fel. Az Együttes közreműködött egy ilyen szellemi vetélkedőn, a színház (már nem emlékszem melyik) zsúfolásig megtelt, és ezer ember szurkolt, hogy X. versenyző tudja-e, melyik országnak a fővárosa Kuala Lumpur, vagy hogy ki írta a Bovaryné c. regényt. Olyan volt az esemény, mint egy focimeccs!

Egy igazán tragikus eseményről kell megemlékeznem. Ez talán a hatvanas években történt, tudni illik kazánhiba miatt, fürdés közben szénmonoxid-mérgezésben meghalt az Együttes kollégiumi szárnyán Szógyi József táncos. Hogy a felelősség ügye miként rendeződött el, nem tudom.

A 70-es években megtörtént a régi épület felújítása, szinte minden megújult, beleértve az utcai frontot is, amely építészetileg most is megállja a helyét.

Az Együttes fénykorához hozzátartoztak a különféle nemzetközi sikerek. Én leginkább a kórusok díjaira emlékszem, pld amikor valamelyik énekkar Arezzóban díjat nyert, ami akkor szinte világeseménynek számított a zenei életben. Számos esetben nyert az együttes valamelyik csoportja VIT díjat. Apu a 70-es évektől képes volt nyitni a modern művészetek felé. Ebben kitűnő segítői voltak, pl. Lóránt Rezső karmester, vagy Simon Jumi karmester.

Náluk kezdett az Új Zenei Stúdió Kocsis Zoltánnal, Ránki Dezsővel. Apu rugalmassága azonban egyes esetekben elszállt, például nem engedte, hogy a fiatal muzsikuszsenik gipszet öntsenek a zongorába a speciális hangzás kipróbálása céljából. Úgy tudom, megbocsátottak neki.

Hallottam egy rádióriportot, amelyikben szeretettel emlékeztek meg apámról korábbi stúdiósok. És olyan műsort is hallottam, amiben az egykori tagoktól valami nyilatkozatot szerettek volna kipróbálni, miszerint őket külföldön beépített emberek megfigyelték volna, de azok azt válaszolták, hogy őket csak a "Pali bácsi" figyelte meg, az pedig éppen elég volt.

Egy ideig, kényszerből, talán a 70-es években, Aczél György kifejezett kérésére a Gyurkó-féle 25. Színház az Együttes épületében működött. Ez viszont majdnem végzetes töréshez vezetett minden tekintetben, mert Gyurkó Pozsgay Imrével vagy Tóth Dezső miniszterhelyettessel a háta mögött úgy érezte, hogy tulajdonképpen most már övé az Együttes, és apámat kipöccinthesi a helyéről. Hogy ezt a konfliktust apám milyen módon abszolválta, nem tudom, de ő Aczél Györgyöt, a kulturális élet akkori teljhatalmú pártvezetőjét még a 30 évekből, kölyökkorából ismerte (a „mozgalomból”), úgy hogy némileg előnyösebb pozícióban volt, mint az akarnok, proletkultos színházigazgató vetélytársa, vagyis jobban feküdt Aczélnál.

Később a 25. Színház távozott az Együttesből mindenki nagy megkönnyebbülésére.

Az egyik nagy probléma, hogy valami konkrétumot is említsek, az volt, hogy a tánckar próbaterme éppen a színház (mozi) terem fölött volt, és pld. egy reprezentatív előadáson a táncosok akkor kezdtek, amikor odalenn éppen Berek Kati monodrámája zajlott. Hát a táncosok eléggé odaverték a lábukat, úgy hogy művészi áhítatról szó sem lehetett.

Ami az Együttesben nem ment igazán, az az Irodalmi Színpad volt, valamint a pol-beat, illetve maga a beat, mint műfaj. Apámnak, aki fiatal korában maga is színészkedett, nem lett volna ellenére egy jó irodalmi csoport, de ez valahogy soha nem jött össze. Persze a szavalókórus eleve avult műfaj volt. Valószínűleg hiányzott a kapcsolat a professzionális színházi élettel (vagy megvolt, csak én nem tudtam róla). Innen nem vezetett út sehová, de az is lehet, hogy nem akadt tehetséges vezetője az Irodalmi Csoportnak. Habár hangsúlyoznom kell, erről nagyon kevés információm van, lehet, hogy tévedek. Hiszen nem tudom, az Irodalmi Csoportból felvettek-e valakit valaha is az akkori Színházművészeti Főiskolára. Egy talán hihető: az Irodalmi Csoportból komoly művészek nem kerültek ki, talán Paudits Béla kivételével. (Esetleges tévedésemért még egyszer elnézést kérek.) De az irodalom mégis csak kényesebb kérdés volt, ott nem nagyon lehetett kísérletezni, ott erősebb volt az ideológiai presszió, a KISZ-hez pedig igazán nem illett semmiféle egzisztencialista hangütés.

A pol-beatet hamar szétverték, különösen, hogy Biszku elvtárs nem támogathatta többé, igaz túl sok élet nem volt benne. Apám az akkori maoista ellenzékben (akikhez a pol-beat mozgalom köthető) hamar meglátta a veszedelmet, utálta őket, úgy hogy ezek a gyerekek a Rottenbiller utcában nem tudtak tanyát verni. Ezért mentek át az FMH-ba, vagy el sem jöttek onnan. Egy tény, Boros Lajos, akkori sikeres (és nagyon tehetséges, szellemes) pol-beat előadó, nagyon jó viszonyba keveredett apámmal, mintha még az Együttes hivatalos munkatársa is lett

volna jóval később, mielőtt rádiós karrierje beindult. Személyes emlékem az, hogy amikor valamiféle gyűlést tartottak a pol-beatesek Haraszti Miklós fő hungaro-maoista vezetésével az Együttesben, apám engem bezárt az irodájába (én természetesen a pol-beatesekkel, vagyis a maoistákkal voltam), és nem engedett ki, pedig nagyon szerettem volna, ha nálunk is kitör a kulturális forradalom, és idővel csatlakozhatom Che Guevara partizán osztagához Bolíviában. Úgy gondoltam, hogy a Pol-Beat Klub-ból oda egyenes út vezet. Akkor nagyon dühös voltam, hogy apám bezárt, most már kevésbé sajnálom a dolgot.

Apám sokáig keresett utódot magának, de nem talált. Bizonyos Koltay Gábort ajánlották neki, ami kb. olyan volt, mint amikor az égő olajra vizet öntenek, vagy amikor egy vezeték pozitív és negatív pólusát összeillesztik. Teljes rövidzárlat, sötétség, szünet. Egy pillanat alatt megutálták egymást, mert hát Koltay Gábornak apám egy csökött kommunista (zsé) volt, apámnak meg nevezett személy egy ostoba, reakciós, munkakerülő, sovinszta, horthysta nyikhaj. Ezt a véleményét otthon meglehetősen dühvel fejtette ki. Az is baj volt, hogy Koltay nemigen járt be dolgozni, mert forgatott, vagy rendezett másutt.

Apámnak volt igaza, mint láthatjuk. Útjaik hamar elváltak, apám, aki bírta a mindenkor KISZ KB titkárok bizalmát, a helyén maradt, Koltay Gábor elhúzott.

Minél idősebb lettem, annál inkább elszakadtam az Együttestől, apámtól, de meg kell vallanom, életem egyik legnagyobb hatású élménye volt, hogy mint tudatlan gyerek, idétlen kamasz, állandóan a művészet háza táján lábatlankodhattam és közvetlen közletről láttam, mi is a művészet, mint születő produkció, mi a művészetszervezés, milyen a színpadon lenni, és milyen élet van a színpadok mögött, milyen az, amikor egy-egy jelenést hússzor kell megismételni, hogy olyan legyen, amilyennek lennie kell.

Azt is láttam, milyen programokat szervezni egy közösségnek

(közösségnek!). Például hihetetlenül színvonalas volt az Együttesben működő vasárnapi mozi, jók voltak a szilveszteri bulik, a kirándulások, táborozások.

Az Együttes, nem győzöm hangsúlyozni, közösség is volt, barátságok, szerelmek szövődtek. Mintha apám egy-két esetben "keresztszülő" is lett volna.

Nem véletlen, hogy jómagam is kultúra-szervező lettem, kicsit filmes szakember is, mert ez a világ teljesen ismerős volt nekem. (Horribile dictu, apám nézetei sem hagytak érintetlenül, és minél idősebb vagyok, annál inkább megértem őt, a baloldaliságát, valamint engesztelhetetlen gyűlöletét a szélső jobbal szemben. Még mérsékelt antikapitalizmusában is felfedezni vélek valami rációt.)

Ha már itt tartok, megjegyzem, apám nem volt talpnyaló kommunista, csinovnyik. Ami rosszat gondolt a rendszerről, azt megtartotta magának, de ez az ő rendszere volt, és pontosan tudta, hogy munkájával ényegében a rendszer hívévé tett sok száz fiataalt, de legalább a rendszer szimpatizánsai maradtak, illetve tudta, hogy ezek a fiatalok értelmes életet élnek az Együttesben.

Pontos emlékszem, mert ezerszer elmondta, annak a pillanatnak kell bekövetkeznie, amikor nálunk több frizsider, autó, lakás és mozgólépcső lesz, mint mondjuk Ausztriában, és akkor a Poklok Kapui sem döntik meg a szocialista rendszert.

Sajnos, ez a pillanat nem jött el.

Ma a szívem szorul össze, ha elmegyek a Rottenbiller utca 16-22 előtt, és látom az elpiszkolódott, dermedt épületet, ahol azelőtt pezsgett az élet a hét minden napján, zsvivaj, énekszó, zenekari próba, táncosok dörgése, énekkar. Ma pedig siralmas csend. Oda lehetett járni szórakozni, mozit nézni, bulizni, voltak csajok és velem egykorú srácok.

Nyilván eltűnt az Együttes nyaralója is, amit apám szerzett a KISZ KB jóváhagyásával és pénzén, hogy a fiataloknak legyen üdülője, hétvégi pihenője. Ez valahol Visegrág felé volt (Tahitótfalu szerk.), ami a háború előtt Gombaszögi Frida

birtoka volt.

Apám munkájának sikerét látom abban, hogy az Együttes egykori tagjai még emlékeznek fiatalságuk egyik meghatározó élményeként a szervezetre (ha megkérdeznék Györgyi Kálmánt, az egykori főügyészt, talán ő is tudna mondani valamit, mert az Egyetemi Kórus tagja volt), és talán úgy látják, mint szerénységem, hogy ma ilyen intézmény nem létezik, hát még ingyen nem. Viszont van X faktor és Való Világ a kultúra nagyobb dicsőségére. Bocsánat az utolsó bekezdésért, azért nekem is vér folyik az ereimben.

És hogy csinósítsam a dolgot, az Együttes által művelt kultúra, pedagógia nem pénzkérdés volt. Megindít az emlékezés, és én is nagyon sokat köszönhetek az Együttesnek, és mind nagyobb szeretettel gondolok apámra, aki hasznos és értékes munkát végzett. Kitüntetései még megvannak, de hát mit érnek ma? Amit csinált az nem egyszerűen munka volt a számára, hanem szívbeli hivatás, eszmei elkötelezettségének megtestesülése.

Ebbe belefért az is, hogy nagyon meg volt hatva, amikor az Egyetemi Kórus valamelyik Bach Passiót adta elő, akkor kifejtette, itt ért össze múlt és jelen, lám ez is belefér a baloldali mentalitásba, kultúrafelfogásba, miért ne énekelhetné a KISZ kórusa Bach eme művét, mely istent dicsőíti.

Köszönöm, hogy szót kaphattam, habár nem vagyok meggyőződve, hogy apám minden szavamat jóváhagyná, ha élne.

Köszönöm az Együttesnek azt is, hogy apám temetését olyan szépen, megrendítően rendezte el.

Szigeti Péter

Önéletrajz

Születtem 1911. május 26-án, Baján. Apám, magántisztviselő; anyám háztartásbeli volt. - Anyámat 1944-ben a fasiszták megölték; apám 1948-ban halt meg. MKP majd MDP tag volt. A proletárdiktatúra alatti tevékenysége miatt kb. egy évig emigrációba kellett mennie. Ezen okból kifolyólag még két nagybátyám emigrált. - Nővérem, Biró Lászlóné /sz. Szigeti Klára/ banktisztviselő, revizor és pénzügyi szakértő volt 1979-ben bekövetkezett haláláig; tagja a KFDVSZ pénzügyi szakmai bizottsága titkárságának. - Feleségem /sz. Fekete Borbála/ a MINERALIMPEX Kihűtő, Vállalat dolgozója volt; nyugdíjas. 1939. óta párttag. Régi munkásmozgalmi tevékenységéért Szocialista Hazáért kitüntetést kapott. - Apósomat, Fekete Mihályt, mert vörösis katoná volt 1919-ben három évi börtönre ítélték. MSZMP tag és a Szocialista Hazáért kitüntetés birtokosa volt. - Fiam, Péter a SZOT Elméleti Kutató Intézet munkatársa.

Iskoláimat Debrecenben, Pécsen, majd Budapesten végeztem. 1933-34-ben a győri textilipari szakiskolán textiltechnikusi végzettséget szereztem. - 1935-ben a Színész Egyesületben színészképzést tettem. 1930-ban léptem be a Szociáldemokrata Párt V. ker. szervezetébe és a Magánalkalmazottak Országos Szövetségébe. Több évem keresztül tagja voltam a PTE-nek is. Ettől az időponttól fogva munkásmozgalmi tevékenységen, főleg tömegkulturális-művészeti munka volt. - A felszabadulás előtt meglehetősen ismert előadóművész, rendezője és szervezője voltam legális és illegális mozgalmi rendezvényeknek.

Foglalkozásom a felszabadulás előtti időben rövid ideig magántisztviselő, majd több évig színész, később kb. tíz évig szövőmunkás és textiltechnikus volt.

Felszabadulás után, 1945. januárban Pécsen léptem be az MKP-be. Megalapítója és vezetője voltam a Magyar-Szovjet Mivelföldési Társaság pécsi szervezetének; amelyik a legelsőkk között indította meg tevékenységét az országban. - 1947-ben az újjászervezett Néphadsereghez hívtak be. Rövid pécsi szolgálat után Budapestre helyeztek, ahol a Honvédelmi Minisztérium kulturális osztályának vezetője lettem; órnagyi rendfokozatban. 1949-ben a Pártközpont Képzőosztályának felszólítására, az akkor államosított színházak közönségszervezésének megszervezője és vezetőjeként főosztályvezetői minőségben az IBUSZ-nál dolgoztam. - 1950-ben rövid ideig a Népművelési Minisztérium megbízásából az Állami Népi Együttest és a Népművészeti Intézetet szerveztem. - Ugyanezen évben az akkor létrehozott Munkaerőtartalékok Hivatala átkért és ott a kulturális osztály, valamint a DISZ és az MTH által közösen megszervezett művészegyüttes vezetője. - 1953-ban átszervezés következtében ez az osztály megszüntetés akkor kérésre a Művészegyüttes igazgatója maradtam. Ezt az intézményt ugyancsak 1953-ban teljesen átvette a DISZ, majd 1957-ben a KISZ. Itt, - az 1950-es megelapítástól számítva - több mint harminc évig igazgatóként működtem.

- 2 -

1981-ben, 70 éves koromban, nyugdíjazásomat kértem. - Felmondási időm lejárt a 1981. december 31. - A KISZ KB. titkársága 1981. májusban az Együttes elnökvé nevezett ki; ezzel egyidejűleg a "Szocialista Magyarorszáért" érdemrendet kaptam meg. -

A KISZ Központi Művészegyüttes 1975-ben a Munka Vöröskereszt érdemrendjét kapta meg. - Több mint ezer tagjával és szinte minden előadói műfajt felölelő tevékenységével, valamint évi ezren felüli fellépésével, hazai és szinte az egész világon elért sikereivel, szervezeti felépítésével /tagjainak életkora 8-30 éves koru fiatalokból áll tagsága/ az egyik legjelentősebb intézménynek számít itthon és határainkon túl is. Keretei között működik az Úttörő Szövetség központi művészegyüttese is.

Pártmunkám során voltam pártvezetőségi tag, több helyi és országos választás kulturagitációs munkájának vezetője, pártnap előadó, szeminárium vezető, kulturális instruktor stb. - A Népművelési Minisztérium két és fél éves iskoláján népművelési és az 5 hónapos pártiskolának megfelelő politikai oktatásban részesültem. - Az EMEZ levelező tagozatán három évfolyamot végeztem el.

Kitüntetéseim:

"Szocialista Hazáért" érdemrend /1967/
a "Szocialista Magyarorszáért" érdemrend /1981/
"Munkaérdemrend Arany Fokozata" /1975/
"Szocialista Munkáért" érdemrend /1960/
"Munkaérdemrend" /1957/
"Kiváló Népművelő" /1967/
"Magyar Népköztársasági Érdemrend Arany Fokozata" /1951/
"Szocialista Kulturáért" kitüntető jelvény /1955 és 1973/
"48-as Díszérem" /1948/
"Felszabadulási Jubileumi Emlékérem" /1970/
"Ifjuságért" érdemrend /1972/
"KISZ Érdemrend" /1966,
"H. H. Dicsőró Oklevél" /1949, kétszer/
Mivelföldésügyi Minisztérium: Miniszteri díczéret /1968/

Szigeti Pál